

Inge Merete Christensen

Tale ved genafsløringen af Kaj K. Nørkjærs "Livets træ" i Emmersbæk Kirke

12. maj 2024

Jeg vil gerne sige lidt om billedets vej fra det blev malet og frem til, at det nu hænger her. Jeg var lærer på Horne Efterskole i 22 år, fra 1980 til 2002. Og i alle de år hang billedet i spisesalen. Det gør det jo så ikke mere, for nu hænger det her. Og her kommer simpelthen historien om, hvordan det er kommet hertil.

Der var jubilæum på skolen i 1981. Det var et 90-års jubilæum. Og der var spisesalen fuldstændig ny, med loft til kip, som det hedder. Og så ønskede man en udsmykning på den store endevæg. Derfor fik man donationer - og der var nok til, at man kunne bede kunstneren Kaj Nørgaard om at udføre udsmykningsopgaven.

På det tidspunkt, der var jeg en meget ung efterskolelærer. Jeg var 27 år gammel. I det, at det er 43 år siden. Og jeg havde et hold elever i billedkunst, som fik lov at følge tilblivelsen af maleriet. Så vi var oppe hos Kaj Nørgaard i hans private lejlighed, på første sal på Springvandspladsen i Hjørring. Inde i stuen havde Kaj Nørkjær, eller hvem det var, ryddet møblerne væk og lagt plastik på gulvet. Og op ad den ene endevæg stod simpelthen maleriet, halvfærdigt. Og så gik han og malede på det. I sin stue. Jeg ved ikke, om han havde et atelier; det havde han sikkert; men det var her, han malede "Livets træ". Og det var rigtigt spændende for både elever og den unge lærer at følge tilblivelsen.

Og det, som vi kunne følge med i, var jo f.eks., at Kaj Nørkjær tog udgangspunkt i et stiliseret ahornblad. Og, at han brugte den grønne farve hele vejen rundt som en stærk kontrast til de røde mursten. - Jeg ved ikke, om jeg fik sagt, at endevæggen i efterskolens spisesal også bestod af røde mursten. Men det skal der ikke være nogen tvivl om!

Kaj Nørgaard havde de unge mennesker, der skulle færdes på skolen til daglig, og som skulle kigge på billedet, i tankerne. Ud over den grønne farve, benyttede han også rigtig meget lilla. Og netop de lilla nuancer er en hilsen til de unge, fordi han mente, at lilla er en god farve til unge. Det er noget jeg ved, fordi jeg husker, at han sagde det. Nu ved I det også!

Men som sagt var det en bestillingsopgave til en helt speciel plads. Og så befandt maleriet sig der i spisesalen i de næste mange, mange år; til stor glæde for et væld af efterskoleelever og ansatte, som igennem årene kunne kigge på og beundre det smukke maleri.

Og tiden gik, og vi blev alle sammen ældre. Og på et tidspunkt, skulle væggen, som billedet hang på, pudses op og males. Så i den anledning blev billedet taget ned, for ikke at komme op igen. Det var nu pakket forsvarligt sammen og blev lagt i depot, og var fuldstændig hengemt i en årrække.

Og nu er vi så kommet til det næste. Vi er et stykke på den anden side af årtusindeskiftet - uden at jeg lige præcis ved, hvornår det var. Og i mellemtiden havde jeg fået mig et andet arbejde. Jeg ved, at mange i årenes løb har arbejdet for at få billedet op og hænge igen. Men det var skønne, spildt kræfter. Det lykkedes ikke.

Så for et års tid siden var der en gruppe af tidligere Horne-lærere, som blev enige om, at nu ville vi gøre et nyt forsøg på at få maleriet frem i lyset. Og i den forbindelse blev Emmersbæk Kirke nævnt, fordi her jo også er de skønneste, røde murstensvægge. Så det blev nærmest som en mulighed.

I kender sikkert det der med, at nogle gange, kan man trænge til at arbejde på et projekt, som er forholdsvis overskueligt, og hvor man er nogenlunde sikker på, at det bliver en succes. Sådan havde jeg det. Og derfor gik jeg i soloudbrud. Og det foregik ved at vi arrangerede en hel del møder, blandt andet med Horne Efterskoles nye forstander, som skulle have bestyrelsens opbakning. Den indvilgede, og resultatet af det blev et langtidsudlån, så der ikke var penge blandet ind i det. Så det er en meget generøs aftale, der ligger til grund for, at billedet nu hænger her. Det er stadigvæk Horne Efterskole, der ejer billedet, men det er lånt ud på ubestemt tid.

Så var det, at jeg skrev til meningsrådsformanden. Jeg husker, vi mødtes lige her til et møde, der tog nogenlunde fem minutter; så havde du sagt, ja tak! Og det gjorde meningsrådet selvfølgelig også.

Og så var det, der lige ville blive en opgave med at få lappet huller og malet et par skruehuller. Og så tænkte jeg, hvem skal gøre det? I hvert fald ikke mig! Så jeg ringede til Kaj Nørkjærs svigersøn, som også er billedkunstner. Og da jeg spurgte ham, var han fuld af begejstring og fuldstændig klar til at komme med det samme. Der var stor glæde fra familiens side over, at maleriet nu kom frem i lyset igen.

Og så var det lige alt det praktiske med at få det flyttet og hængt op osv. osv. Men det kørte derudad.

Lykkeligvis er der rigtigt mange mennesker - det ved jeg, for jeg har snakket med rigtigt mange - som er glade for, at det "Livets træ" nu igen er kommet op og hænge. Mange tidligere ansatte fra Horne Efterskole, som stadig har stor veneration for billedet.

Nu er maleriet så ankommet til sit nye hjem. Og det tror vi, det er. Det passer simpelthen perfekt til at hænge her. Og det handler jo dels om, at det nu hænger på samme baggrund, som det er lavet til at hænge på. Men man kan også se den detalje, at vinklen øverste oppe jo flugter fuldstændigt med taghældningen her.

Jeg har skrevet om Kaj Nørkjær på Hirtshals Sogns hjemmeside, men jeg siger lige en lille smule her: Kaj Nørkjær levede fra 1916 til 1999, og var en produktiv og meget anerkendt kunstner, som er rigt repræsenteret, både her i landsdelen og andre steder i landet; i kirker, skoler, sognegårde, andre forskellige offentlige bygninger, og også hos mange private.

Han er blevet kaldt "Farvernes Mester", og det er en betegnelse, der er fuldt berettiget. Kaj Nørkjær arbejdede livet igennem med stor succes netop med farverne og deres indvirkning på hinanden. Og jeg havde den store fornøjelse, adskillige gange at have ham på besøg for at fortælle mine billedkunsthold om sine værker. Hver gang kom han med en kasse med noget, der hedder lysbilleder. Og det var til stor inspiration for elever og deres lærer.

Kaj Nørkjærs billeder er abstraktioner, men tit med et tydeligt symbolsprog. Men da de netop er abstrakte, er det op til beskueren selv at bestemme, hvad det egentlig er, man ser. I "Livets træ" ser man tydelige kristne symboler, især repræsenteret af den store korsform midt i billedet. Men når øjnene vandrer, er der adskillige andre symboler.

Nørkjær formår på fineste vis at forbinde det jordnære med det kosmiske. Vi kommer helt op i stjernehimmelen. Jeg er glad for, at jeg ikke skal fortolke en hel masse her, og sige en masse om, hvad jeg synes, det forestiller. Efter at vi hørte Dorthea [Kjærgaard, præst i Emmersbæk Kirke og tidligere billedkunstlærer på Horne Efterskole] prædiken, kan det ikke gøre os bedre. Virkelig, virkelig, virkelig.

Så jeg vil slutte med et citat af Grundtvig: "Livstræet skyder af korsets rod". Så fik vi også ham med.

Og hermed håber jeg, at dette maleri vil være til glæde for de mange mennesker, der kommer her i kirken i fremtiden. Og så vil jeg gerne sige tak til alle dem, der har medvirket til at få det her projekt til at lykkes: Det er Horne Efterskole, Hirtshals Menighedsråd og kirkekontoret, som jeg har haft rigtigt meget kommunikation med. Det er kirkens personale i det hele taget, og alle dem, jeg glemt lige her. Tak.